

SLOVENSKI

GOSPODAR.

Podučiven list za slovensko ljudstvo.

Naročnino sprejema vred-
ništvo v Mariboru.

Rokopisi se ne vračajo,
neplačani listi ne
prijemajo.

Oznanila se prijemajo,
plača za vrstico je 10 k.
in za kolek 80 k.

„Poduk v gospodarstvu bogati deželo.“

Izhaja vsaki četrtek
in velja s poštnino vred
in v Mariboru s pošiljanjem
na dom
na celo leto . 3 fl.
„ pol leta . 1 fl. 50 k.
„ „ „ . — fl. 80 k.
Brez pošiljanja na dom
za celo leto . 2 fl. 50 k.
„ pol leta . 1 fl. 30 k.
„ „ „ . — fl. 62 k.
Posamezni listi se dobijo
pri knjigarju Novaku na
velikem trgu za 5 k.

Štv. 6.

V Mariboru 6. februarja 1868.

Tečaj II.

Gibanje načela narodnosti posebno z ozirom na slovansko politiko preteklega leta.

Odgovor slovenskim dvalistom.

I.

Welchen Gedanken die Zeit einmal erkoren,
Der ist gefeit und beschworen
Und wird ewig wiedergeboren
Trotz allem Widerstreit.

Seine Feinde mühen sich ab
Mit Schlingen und Banden,
Sie machten ihn gerne zu Schanden,
Und wenn er schon längst verstanden,
Hüten sie noch sein Grab.
„Der Gedanke der Zeit“, von Herman Ling.

1822. leta je spisal Jožef Mazzini knjigo pod naslovom „la giovine Italia“ (mlada Italija), v kateri je prvič postavil vprašanje, čegava je Italija in kdo jej sme gospodar biti? Šla je iz roke v roko, posebno je zanimala mladino, za katero je bila prav za prav pisana. Prvičrat so se tu brala načela kakor na priliko: Radi pripoznamo, da je lombardo-beneško kraljestvo v veliko boljšem stanju, kar se administracije ali uprave, pravosodja in reda tiče, nego drugi deli naše domovine, to da gospodarji in ravnatelji vsega tega so vendar le inčji Avstrijanci, ali boljše rekoč „tedeschi“ (nemci), Italijani so poleg tega le čreda, nad katero stranjski pastirji vladajo; ljubše bi nam (namreč Mazzini-tu) bilo, ako bi bila uprava po huronski ali hotentotski, samo da bi bila domača, da bi bila italijanska! i. t. d. razvija Mazzini popolnoma odprto načela narodnosti. Trdi, da v Italiji smejo biti samo Italijani gospodarji, vse drugo mora iti vun iz dežele in „fuori i tedeschi“ je postala parola vse mladine od „faro di Messina“ noter do Brennerja. Se ve, da je vse to gibanje počasi napredovalo, kajti predno se debeli led starih tradicij razpoka in staja, potrebuje se mnogo let. Treba je vedeti, da so 1815. leta, ko so se Francozi Avstrijancem vmeknoli, po vseh italijanskih mestih od radosti z vsemi zvonovi zvonili, da so jim po vseh cerkvah „te deum laudamus“ peli in da jih je povsod neizmerna množica z nepopisnim veseljem sprejemala, posebno je bil veličasten njihov uhod v Milani. Bili so tudi podložni od začetka z Avstrijanci še naj bolj zadovoljni, ker plačevali so malo davkov in vsa druga uprava, kakor smo že rekli, bila je v celi Italiji naj boljša, akoravno absolutna; politično življenje je bilo s početka za obe strani za gospodujoče „tedeschi“ in za podložne Lahe tako rekoč idiliško in to vse tako dolgo, — da ni nenadoma že omenjena Mazzini-ova bomba med nje padla. — O veliki, mogočni Italiji se je že Dante-tu sanjalo in Macchiaveli pravi, da bi mu bile na veke blažene oči, ako bi mogel včakati in videti tistega moža, ki bi vso Italijo v eno veliko telo zjedini. Ali to so bile takrat le senjarije osamljenega globokega političnega misleca, vmrl je slavní mož 300 let poprej nego se je to vresničilo. — V tem slučaju bi človek skoraj nehote fatalist postal, ker bil je Macchiaveli v svojej dobi gotovo eden naj slavnějšíh mož cele Evrope, imel je že takrat tiste uzore o načelu narodnosti, kakor so jih v sedanjem času Mazzini, Gioberti, d'Azeglio in Cavour razvijali, pa je vendar osamljen ostal, morebiti si ni niti enega prozelita pridobil, fatalist, mislimo v tej zadevi, da je vsakemu velikemu človečanskemu načelu svoj vek odločen, kterega ne more niti naj ženialnejši človek

v katero drugo stoletje poprej ali poznej prenesti. Kdo bode še dvomil o tem, da je rojstvu, razvitku in zmagi načela narodnosti 19. stoletje odločeno? Že v poprejšnjih stoletjih je to dan denes za nekatere tako strašno načelo v javnost vdarjalo, kakor postavim v velikem konciliju v Konstanci, kjer so se zbrani škofje po narodnostih razdelili, ali kakor vladajoče načelo vendar ni moglo v nobeni državi in v nobeni deželi pred 19. vekom predreti. Kaj so bili nasledki te Mazzini-tove bombe, ne bodemo dalje razvijali, ker ni naša naloga tu se z Gervinus-om skušati v pisavi povestnice 19. stoletja. — Samo to moramo omeniti, da Mazzini je pri svojem vstopu v javnost samo sanjal kakor Macchiaveli o edinstvi Talijanske, to da praktično mogoča in izpeljiva se mu ni ta ideja zdela. Točke razvijanja načela narodnosti so mu bile takrat: 1) osnažiti Italijo vsakega in tudi naj manjšega in naj bolj skritega tujega gospodarstva, to je bila tako rekoč „conditio sine qua non“ jegove politične agitacije in 2. ako bo mogoče pozneje še le po vseh talijanskih državah in državah republikansko vladu vpeljati. Naj poprej so se Mazzini-tove misli zaplodile v lombardo-beneškem kraljestvu in pa po Rimskem. Že so močno šumeli in bobneli valovi narodnega gibanja po vsej Italiji, že je bilo mnogo zaprtih, postreljenih in obešenih, že je Silvio Pelico prestal in opisal svoje muke v trdnjavi Spielberg, ko na enkrat abate Gioberti knjigo (bilo je 43. leta) napiše pod naslovom: il primato d'Italia (prvenstvo Italije), ki spet na novo ves italijanski svet potrese.

Gospodarske stvari.

Gospodarska dela meseca februarja.

V hiši in dvoru. Semenska žita se morajo očistiti; delo, ki je mesca januarja zaostalo, se mora dovršiti polsko orodje se mora popraviti.

V hlevih. Obrejena živina se mora dobro krmiti in opazovati, ovcam se mora pripustiti oven, če hočemo, da bodo že mesca julija vrgle mlade.

Na polju in senokošah. Struge se morajo stribiti. Pepel, prst, blato in druge take stvari še se morajo zmirom po snegu trositi; setve, ktere je mraz vzdignol, se na suhih njivah spet morajo povaljati. Če pripušča vreme in lega njive, se že ta mesec lahko začne orati, krogli grašek in oves sejati. Detelje se morajo povlačiti, kamenje po polju pobrati. Če zemlja ni zmrznjena, se lahko napusti vode na senokoše, suhe senokoše se morajo s kurnjakom ali golobnjakom pognojiti, po mokrih pa se mora potrositi apno, gips pepel ali saje.

V vrtih in sadovnjakih. V sobi se lahko že cepi, mlada drevesa se morajo presaditi, živi ploti zasaditi in popraviti. Sadovna semena se morajo posejati, iz dreves stribiti mah, stara skorja odstraniti; salata, krastavec (murke), špinača, melone itd. se morajo v tople grede posejati.

V vinogradih in hmelnikih. Trsje, katero je za to se mora dolj položiti in zakopati. Če hočes nove grede za hmel napraviti, moraš že zdaj zemljo za dva črevlja izkopati, in če je prst slaba, moraš drugo navoziti.

Pri ribnikih. Še moraš zmirom luknje na ledu presekovati in skrbeti, da voda dobro priteka in odteka.

Pri ulnjaku. Panji, ktere si prodal, ali ktere hočes preseliti, se morajo ta mesec prenesti.